ЧЫЛА ЭЛЛАСЭ ПРОЛЭТАР-ШАМЫЧ, УШНЫЗА!

Лэнин-Сталин пашавэрч кучэдалаш йамдэ лий!

ЙАМДЭ ЛИЙ

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЭ

ГАЗЭТ АК: идалыклан 2 т. 16 ыр. пэл ийлан 1 т. 8 ыр.

1938 ий 28 йанварь № 6

СССР Вэрховный Совэт прэдсэдатэль Михаил Иванович КАЛИНИН.

Совэт калыкын правитэльствыжэ

12-19 йанварь кэчылаштэ СССР Вэрховный Совэтын пэрвой Сэссийжэ пашам ыштыш. Тидэ Сэссий висаш лийдымэ кугу значэньан ыльэ. Сэссийыштэ лончылалтшэ кажнэ йодышым, кажнэ докладым, кажнэ выступлэньым да кажнэ рэшэньым совэт эл калык кумыл нӧлтын колыштын. Совэт эл калык вэлэ огыл, а капиталист элласэ шэмэр-шамычат Совэтский парламэнт-шамычын пашаштым куанэн колыштыныт.

Шуко миллионан калыкын избранникшэ - шамыч государствэнный пашан посна лушкыдо вэржым вик да лӱддэ критиковатлэныт, кугу пашашкэ у йэҥ-шамычым лӱддэ выдвигатлэныт, кэч могай пашамат калыкын йодмыжым шуктышаш корно дэнэ рэшатлэныт. Тыгэ нуно совэт калыкын ӱшанымыжым шукташ способный улмыштым пэш раш ончыктэн пуэныт.

Сэссийын кудымшо кэчыштыжэ Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын кокымшо пырльа засэданьышт погыныш. Тидэ засэданьыштэ совэт калыкын 1.143 избраникшэ - шамыч эн дэмократичэский Конституций нэгызэш Вэрховный Совэтын Прэзидиумжым сайлышт. Прэзидиум йэдиногласнэ сайлалтын.

СССР Вэрховный Совэтын Прэзидиумышкыжо совэт калыкын эн сай эргыжэ-шамыч класс кучэдалмэ тулэш шуаралтшэ, партийлан мучашдымын прэданнэ йэҥ-шамыч сайлалтыныт. Нунын коклаштэ — Конституцийын творэцшэ, учитэль да вождь, совэт калыкын пэрвой дэпутатшэ, совэт йоча-шамычын эн чот йӧратымэ ачашт—**Иосиф Виссарионович Сталин.** Шкэ избранникшэ дэнэ пырльа чумыр калык Сталин вождьлан шкэ йӱкшым пуэн.

Вэрховный Совэт Прэзидиумын Прэдсэдатэльжылан эн шонгго большэвик, Лэнин дэн Сталинын вэрный соратникшэ—**Михаил Иванович Калинин** сайлалтын.

Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пырльа засэданьыштак СССР правитэльствэ—Калык Комиссар-шамыч Совэт ышталтын. Совнаркомын прэдсэдатэльжылан Вэрховный Совэтын Сэссийжэ калыкын пийалжэ вэрч кучэдалшэ, Сталин вождьын эн лишыл соратникшэ — **Вьачэслав Михайлович Молотов** йолташым пэҥгыдэмдэн.

19 йанварьыштэ Сэссий шкэ пашажым пытарыш.

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум

17 йанварьыштэ СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийжэ кок палат-шамычын пырльа засэданьэшышт СССР Вэрховный Совэтын Прэзидиумжым тыгай составаным сайлэн:

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын прэдсэдатэльжэ

1 **Калинин Михаил Иванович**—РСФСР, Лэнинградский городской округ дэч дэпутат.

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум прэдсэдатэльын замэститэльжэ-шамыч

2. **Хохлов Иван Сэргэйэвич**—РСФСР, Московский сэльский округ дэч дэпутат.

3. **Пэтровский Григорий Иванович**—УССР, Днэпропэтровский округ дэч дэпутат.

4. **Натальэвич Никифор Йаковлэвич**—БССР, Слуцкий округ дэч дэпутат.

5. **Касумов Мир Башир Фатдах оглы**—Азэрбайджан ССР, Сибир-Абадский округ дэч дэпутат.

6, **Махарадзэ Филипп Йэвсэйэвич**—Грузинский ССР, Самтрэдский округ дэч дэпутат.

7. **Папьан Мацак Пэтросович**—Армӓнский ССР, Стэпанаванский округ дэч дэпутат.

8. **Бабайав Хивали**—Туркмэнский ССР, Тэджэнский округ дэч дэпутат.

9. **Ахунбабайэв Йулдаш**—Узбэкский ССР, Андижанский округ дэч дэпутат.

10. **Шагадайэв Мунавар** — Таджикский ССР, Гармский округ дэч дэпутат.

11. **Умурзаков Нурбапа**—Казахский ССР, Чимкэнтский округ дэч дэпутат.

12. **Салихов Мурат**—Киргизский ССР, Ошский округ дэч дэпутат.

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын сэкрэтарьжэ

13. **Горкин Алэксандр Фэдорович**—Чувашский АССР, Канашский округ дэч дэпутат.

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын члэнжэ-шамыч

14. **Багиров Мир Джафар**—Азэрбайджанский ССР, Бакинский-Сталинский округ дэч дэпутат.

15. **Бэрийа Лаврэнтий Павлович**—Грузинский ССР, Тбилисский-Сталинский округ дэч дэпутат.

16. **Бльухэр Василий Константинович**—Дальнэ-Восточный край, Ворошиловский округ дэч дэпутат.

17. **Будьонный Сэмьон Михайлович**—УССР, Шэпэтовский округ дэч дэпутат.

18. **Волков Алэксэй Алэксэйэвич**—БССР, Гомэльский городской округ дэч дэпутат.

19. **Динмухамэтов Галэй**—Татарский АССР, Новошэшминский округ дэч дэпутат.

20. **Жданов Андрэй Алэксандрович**—Лэнинград ола, Володарский округ дэч дэпутат.

21. **Каганович Йулий Моисэйэвич**—Горьковский область, Горьковский-Сталинский округ дэч дэпутат.

22. **Косарэв Алэксандр Васильэвич**—УССР, Орджоникидзэьский округ дэч дэпутат.

23. **Крупскайа Надэжда Константиновна**—Московский область, Сэрпуховский округ дэч дэпутат.

24. **Малэнков Гэоргий Максимилианович**—Московский область, Калинский округ дэч дэпутат.

25. **Москатов Пэтр Гэоргийэвич**—Ростовский область, Шахтинский округ дэч дэпутат.

26. **Николайэва Клавдийа Ивановна**—Калининский область, Кашинский округ дэч дэпутат.

27. **Пэтровский Алэксэй Николайэвич**—Лэнинград ола, Красногвардэйский округ дэч дэпутат.

28. **Сидоров Иван Иванович**—Моско ола, Октьабрьский округ дэч дэпутат.

29. **Сталин Иосиф Виссарионович**—Моско ола, Сталинский округ дэч дэпутат.

30. **Тахтаров Адильгирэй**—Дагэстанский АССР, Махач-Калинский городской округ дэч дэпутат.

31. **Тимошэнко Сэмьон Константинович**—УССР, Харьковский сэльский округ дэч дэпутат.

32. **Угаров Алэксандр Иванович**—Лэнинград ола, Смольнинский округ дэч дэпутат.

33. **Фэдько Иван Фэдорович**—УССР, Житомирский округ дэч дэпутат.

34. **Хрущэв Никита Сэргэйэвич**—Моско ола, Краснопрэснэнский округ дэч дэпутат.

35. **Ибрагимов Рахим Кирэйэвич**—Башкирский АССР, Мэлэузовский округ дэч дэпутат.

36. **Шкирӓтов Матвэй Фэдорович**—РСФСР, Тульско Рьазӓнский округ дэч дэпутат.

37. **Йусупов Усман**—Узбэкский ССР, Ташкэнтско-Сталинский округ дэч дэпутат.

(Шола гыч пурлашкэ): дэпутат **А. А. Жданов** йолташ—Сойуз Совэтын вэс эл паша шотышто Комиссий прэдсэдатэльжэ.

Дэпутат **Д. М. Йэвтушэнко** йолташ—Сойуз Совэтын Законодатэльнэ прэдположэний Комиссий прэдсэдатэльжэ.

Дэпутат **И. И. Сидоров** йолташ—Сойуз Совэтын Бӱджэтнэ Комиссий прэдсэдатэльжэ.

(Сойузфото).

СССР КОНСТИТУЦИЙЫН ИУЖО СТАТЬИАЛАШКЫЖЭ ПУРТЫМО ИЭШАРТЫШ ДЭН ВАШТАЛТЫШ-ШАМЫЧ

Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын 15 йанварьыштэ пырльа лийшэ засэданьыштэ дэпутат ГОРКИН йолташын докладшэ почэш СССР Конституцийын йужо статьйалашкыжэ йэшартыш дэн вашталтыш-шамычым пурташ пунчалын

I. СССР Конституцийын 22-шо статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Российский Совэт Фэдэративный Социалистичэский Рэспублик составыштэ образоватлымэ Алтайский дэн Краснодарский край-шамычым да Архангэльский, Вологодский, Новосибирский, Орловский, Ростовский, Рязанский, Смолэнский, Тамбовский, Тульский да Читинский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 22-шо статьажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„22 статьйа. Российский Совэт Фэдэративный Социалистичэский Рэспубликыштэ улыт: Алтайский, Дальнэвосточный, Краснодарский, Краснойарский, Орджоникидзэнский край-шамыч; Архангэльский, Вологодский, Воронэжский, Горьковский, Ивановский, Иркутский, Калининский, Кировский, Куйбышэвский, Курский, Лэнинградский, Московский, Новосибирский, Омский, Орэнбургский, Орловский, Ростовский, Рязанский, Саратовский, Свэрдловский, Смолэнский, Сталинградский, Тамбовский, Тульский, Чэльабинский, Читинский, Йарославский область-шамыч; Татарский, Башкирский, Дагэстанский, Бурят-Монгольский, Кабардино-Балкарский, Калмыцкий, Карэльский, Коми, Крымский, Марийский, Мордовский, Нэмцэв-Поволжйэ, Сэвэро-Осэтинский, Удмуртский, Чэчэно-Ингушский, Чувашский, Йакутский Автономный Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч; Адыгэйский, Йэврэйский, Карачайэвский, Ойротский, Хаккасский, Чэркасский Автономный область-шамыч.

II. СССР Конституцийын 23-шо статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Украин Совэт Социалистичэский рэспублик составыштэ образоватлымэ Житомирский, Камэнэц-Подольский, Николайэвский да Полтавский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 23-шо статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„23 статьйа. Украин Совэт Социалистичэский рэспубликыштэ улыт: Виницкий, Днэпропэтровский, Донэцкий, Житомирский, Камэнэц-Подольский, Киэвский, Николайэвский, Одэсский, Полтавский, Харьковский, Чэрниговский область-шамыч да Молдавский Автономный Совэт Социалистичэский рэспублик".

III. СССР Конституцийын 26-шо статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Узбэкский Совэт Социалистичэский Рэспублик составыштэ образоватлымэ Бухарский, Самаркандский, Ташкэнтский, Фэрганский да Хорэзмский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 26-шо статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„26 статьйа. Узбэкский Совэт Социалистичэский Рэспубликыштэ улыт: Бухарский, Самаркандский, Фэрганский, Хорэзмский область-шамыч да Каракалпакский Автономный Совэт Социалистичэский Рэспублик".

IV. СССР Конституцийын 28-шэ статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Казахский Совэт Социалистичэский Рэспублик составыштэ образоватлымэ Гурьйэвский, Кзыл-Ординский, Павлодарский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 28-шэ статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„28-шэ статьйа. Казахский Совэт Социалистичэский Рэспубликыштэ улыт: Ахтьубинский, Алма-Атинский, Восточно-Казахстанский; Гурьйэвский, Западно-Казахстанский, Карагандинский, Кзыл-Ординский, Кустанайский, Павлодарский, Сэвэро-Казахстанский, Иужно-Казахстанский область-шамыч".

V. СССР Конституцийын 29-шэ статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Бэлорусский Совэт Социалистичэский Рэспублик составыштэ образоватлымэ Витьэбский, Гомэльский, Минский, Могильэвский, Полэсский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 29 шэ статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„29-шэ статьйа. Бэлорусский Совэт Социалистичэский рэспубликыштэ улыт: Витьэбский, Гомэльский, Минский, Могильэвский, Полэсский область-шамыч."

VI. СССР Конституцийын 49-шэ статьйажым вашталтымэ нэргэн

СССР Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

СССР Конституцийын 49 шэ статьйашкыжэ „П" пункт дэнэ тыгай содэржаным йэшараш:

„П". СССР оборонын интэрэсыжлан альэ общэствэннэ порьадкым да государствэннэ бэзопасностьым обэспэчитлашлан посна вэрлаштэ альэ СССР мучко войэннэ положэным увэртара".

VII. СССР Конституцийын 77-шэ статьашкыжэ йэшартышым ыштымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Общэсойузный калык комиссариат-шамыч — Машиностройэннэ Калык Комиссариат, Войэннэ-Тэнгыз флот Калык Комиссариат дэн Заготовко Калык Комиссариат образоватлымым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 77-шэ статьажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„77 статьйа. Общэсойузный Калык Комиссариатлан тыгай калык Комиссариат-шамыч шотлалтыт:

Обороно;
Иностранный пашам виктарышэ;
Внэшньэ Торговльо;
Путэй сообщэний;
Связь;
Вӱд транспорт;
Нэлэ промышлэнность;
Оборонный промышлэнность;
Машиностройэний;
Войэннэ-Тэнгыз флот;
Заготовко".

VIII. СССР Конституцийын 70, 78, 83-шо статьйалашкыжэ йэшартыш дэн тӧрлатымаш нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

СССР Конституцийын 70-шэ статьашкыжэ тыгай мут-шамычым йэшараш:

„Государствэнный банк Правлэнийын Прэдсэдатэльжэ"

СССР Конституцийын статьйа гыч тыгай мут-шамычым лукташ:

„Заготовко Комитэтын Прэдсэдатэльжэ".

СССР Конституцийын 78-шэ статьйаштыжэ „внутрэннэ торговльо" мут-шамычым „торговльо" мут дэнэ вашталташ.

СССР Конституцийын 83-шо статьйаштыжэ—„Заготовко Комитэт Уполномочэнный" мут-шамычым лукташ да „внутрэннэ торговльо" мут-шамычым „торговльо" мут дэнэ вашталташ.

Тидын дэнэ Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пырльа засэданийышт пэтыралтын.

ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТ СЭССИЙЫН ПЫТАРТЫШ ЗАСЭДАНИЙЖЭ-ШАМЫЧ

15 йанварьыштэ 2 шагатлан Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пырльа эртышэ кокымшо засэданьэ пашажым ышташ тӱналье.

Ложышто **Сталин, Молотов, Калинин, Ворошилов, Каганович, Косиор, Микойан, Чубарь, Жданов, Йэжов, Литвинов, Хрущэв, Пэтровский, Горкин, Бэрийа** йолташ-шамыч, молат шинчат. Засэданьым **Шворник** йолташ вуйлата.

Вэрховный Совэтын кажнэ дэпутатшат шкэнжын избиратэльжэ-шамыч дэнэ кылым кучаш тӱналэш. Нунын дэкэ сэрышым колтылэш, тӱрлӧ йодышыштым шукташ тырша. Шкэдэкшат избиратэль-шамыч мийаш тӱналыт. Тидлан кугу роскот лийэш. Садын дэнэ дэпутат Москатов кажнэ дэпутатлан тылзэш 1000 тэнгэ дэнэ пуэн шогаш ойым лукто. Сэссий тидым ик йӱк дэнэ пэнгыдэмдыш.

Вара Сэссий Вэрховный Совэт Прэзидиумым сайлаш тӱналье. Дэпутат Косиорын ойжо почэш Сэссий рӱжгӧ совым кырэн Вэрховный Совэт прэдсэдатэльлан Михаил Иванович **Калинин** йолташым сайла. Прэдсэдатэльын 11 замэститэльжэ, сэкрэтарь да прэзидиумын 24 члэнжэ-шамыч сайлалтыт. Прэзидиум члэнлан сайлаш Иосиф Виссарионович **Сталинын** лӱмжым каласымэк чыла дэпутат-шамыч шогалыт, Сталин йолташым саламлат.

Сэссий Совэт Ушэмын правитэльствыжым ыштымэ нэргэн йодышым ончылмашкэ кусна. Засэданий вуйлатышэ Шворник йолташ СССР Совнарком прэдсэдатэль Молотов йолташын йодмашыжым увэртара.

Мутым дэпутат А. А. Жданов йолташ налэш. Калык Комиссар-шамыч Совэтлан Вэрховный Совэт ик йӱк дэнэ ӱшана, манэш Жданов йолташ. Чыла дэпутат-шамыч шогалыт. Совэт Правитэльствэ дэн тудын талэ руководитэльжэ Молотов йолташ лӱмэш виййан совым кырымаш шэргылтэш.

Жданов, Косиор да Багиров йолташ-шамычын выступатлымышт почэш Сэссий Молотов йолташлан правитэльствым ышташ кӱштыш.

19 йанварьыштэ Вэрховный Совэт Сэссийын пытартыш засэданьыжэ эртыш. Дэпутат Г. И. Пэтровскийын ойжо почэш СССР прокурорлан Вэрховный Совэт **А. Я. Вышинский** йолташым назначитлэн.

СССР правитэльствым ыштымэ нэргэн мутым В. М Молотов йолташ налэш. Зал рӱжгӧ совым кыра. Ик йӱк дэнэ Вэрховный Совэт СССР Совнарком прэдсэдатэльлан **В. М. Молотов** йолташым, тудын замэститэльжылан **Чубарь, Микойан** да **Косиор** йолташ-шамычым, чыла нарком-шамычым пэнгыдэмдыш.

Засэданьэ мучашэш Вэрховный Совэт дэпутат-шамычым Моско, Лэнинград, Киэв, Харьков область шэмэр-шамычын, Иошкар Армий дэн Войэннэ-Тэнгыз флотын дэлэгацийышт саламлат.

6 шагат 20 минутышто СССР Вэрховный Совэтын пэрвой Сэссийжэ пэтырыш.

***

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Шуко калыкан митинг-шамыч

Ашхабадыштэ Туркмэнийын чыла прэдприйатийлаштыжэ, колхозлаштыжэ да учэбнэ завэдэньылаштэ вэликий Лэниным шарнымэ лӱмэш шуко калыкан митинг-шамыч лийыныт. Лэнин-Сталин партий йыр туркмэн кылыкын йэдинствожо дэн сплочэнностьшым ончыктышо митинг-шамыч эртэныт.

Ашхабад горсовэт плэнумым торжэствэннэ-траурно засэданьыштыжэ 1000 нарэ йэнг лийын. Засэданьыштэ улшо-шамыч туркмэн да руш йылмэ дэнэ „14 ий Лэнин дэч посна—лэнинский корно дэнэ" докладым кугу вниманьэ дэнэ колыштыныт.

***

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Хроникэ

Вэс эл паша Калык Комиссар М. М. Литвинов йолташ Жэнэвышкэ Лиги наций Совэтын 100-шо Сэссийышкыжэ кайэн.

ВЦИК **Г. В. Филирэгов** йолташым РСФСР вэрысэ промышлэнность Калык Комиссарын замэститэльжылан утвэрдитлэн.

Кокымшо вичийаш займын кудымшо тиражшэ модалтэш

СССР Наркомфинын рэшэнийжэ почэш кокымшо вичийаш (4-шэ ий лукмо) займын кудымшо тиражшэ 17 дэн 18 фэвральыштэ Куйбышэв олаш лийэш.

Тидэ тиражыштэ 1060 тӱжэм модыш (173.920 тӱжэм тэнгэаш) модалтэш.

СССР Совнарком прэдсэдатэль Вӓчэслав Михайлович МОЛОТОВ.

Шола гыч пурлашкэ: **СССР Совнарком прэдсэдатэльын замэститэльжэ Влас Йаковлэвич ЧУБАРЬ, СССР Совнарком прэдсэдатэльын замэститэльжэ Анастас Иванович МИКОЙАН, СССР Совнарком прэдсэдатэльын замэститэльжэ Совэт Контроль Комиссийын прэдсэдатэльжэ Станислав Викэнтьэвич КОСИОР.**

Дэпутат-шамычым вашлиймаш

СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийжэ 19 йанварьыштэ шкэ пашажым пытарыш.

Марий рэспубликын дэпутатшэ-шамыч пӧртылмӧ лӳмэш 24-шэ йанварьыштэ Лэсотэхничэский институтын актовый залэшыжэ Йошкар-Оласэ избиратэль-шамычын погынымаш лийэ.

Прэзидиумыш совым кырэн чыла дэпутат-шамыч да адак ик мыньар избиратэль-шамыч сайлалтыч. Пэш чот совым кырэн погынымаш почотно прэзидиумыш Сталин, Молотов, Калинин, Ворошилов, Иэжов, Каганович, Жданов, Чубарь, Микойан, Хозэ Диас йолташ-шамычым сайлыш. Варажым дэпутат-шамыч кокла гыч Игнатьйэв, Кэльбэдина, Толстова, Жаднов йолташ-шамыч ойлышт. Нуно сэссийыштэ могай пашам рэшатлымым, Сталин йолташым ужмыштым, Моско олаштэ ончэн коштмыштым раш каласкалышт. Ойлымышт годым погынымаш йатыр кана рӱжгэ совым кырыш, „Ура!“—кычкырыш, тӱньамбал пролэтариатын вождьшым—**Иосиф Виссарионович Сталиным**, Вэрховный Совэт прэзидиум прэдсэдатэль **М. И. Калининым**, Совэт правитэльствын главажэ—**В. М. Молотовым**, Вэрховный Совэт дэпутат-шамычым саламлыш.

Йыван Ф.

СССР КАЛЫК КОМИССАР-ШАМЫЧ СОВЭТ

Вэрховный Совэт пэрсональнэ голосованьэ дэнэ СССР Правитэльствым—СССР Калык Комиссар-шамыч Совэтым тыгай составаным образоватлэн:

СССР Калык Комиссар-шамыч Совэт прэдсэдатэль—Вӓчэслав Михайлович МОЛОТОВ.

СССР Калык Комиссар-шамыч Совэт прэдсэдатэльын замэститэльжэ-шамыч—Влас Иаковлэвич ЧУБАРЬ, Анастас Иванович МИКОЙАН.

СССР Калык Комиссар-шамыч Совэт прэдсэдатэльын замэститэльжэ да Совэт Контроль Комиссий прэдсэдатэль—**Станислав Викэнтьйэвич КОСИОР.**

СССР Госплан прэдсэдатэль—**Николай Алэксэйэвич Вознэсэнский.**

Вэс эл Паша Калык Комиссар **Максим Максимович Литвинов.**

Внутрэннэ Паша Калык Комиссар **Николай Иванович Иэжов.**

Обороно Калык Комиссар **Климэт Йэфрэмович Ворошилов.**

Войэннэ-Тэҥыз Флот Калык Комиссар **Пэтр Алэксандрович Смирнов.**

Нэлэ Промышлэнность Калык Комиссар **Лазарь Моисэйэвич Каганович.**

Машиностройэньэ Калык Комиссар **Алэксандр Давидович Брускин.**

Обороно Промышлэнность Калык Комиссар **Михаил Моисэйэвич Каганович.**

Пищэвой промышлэнность Калык Комиссар **Абрам Лазарэвич Гилинский.**

Куштылго Промышлэнность Калык Комиссар **Василий Иванович Шэстаков.**

Чодра Промышлэнность Калык Комиссар **Михаил Иванович Рыжов.**

Путьэй Сообщэний Калык Комиссар **Алэксэй Вэнэдиктович Бакулин.**

Вӱд Транспорт Калык Комиссар **Николай Иванович Пахомов.**

Свьазь Калык Комиссар **Матвэй Давидович Бэрман.**

Мландэ паша Калык Комиссар **Робэрт Индрикович Эйхэ.**

Зэрновой да Животноводчэский совхоз-шамыч Калык Комиссар **Тихон Алэксандрович Йуркин.**

Заготовко Калык Комиссар **Михаил Васильйэвич Попов.**

Финансэ Калык Комиссар **Арсэний Григорьйэвич Звэрэв.**

Торговльо Калык Комиссар **Михаил Павлович Смирнов.**

Внэшнэ торговльо Калык Комиссар **Иэвгэний Дэнисович Чвьальэв.**

Иустиций Калык Комиссар **Николай Михайлович Рычков.**

Здравоохранэньэ Калык Комиссар **Михаил Фэдорович Болдырэв.**

Государствэннэ Банк Правлэньын Прэдсэдатэльжэ **Алэксэй Пэтрович Гричманов.**

Высший школ паша дэнэ Комитэт Прэдсэдатэль **Сэргэй Васильйэвич Кафтанов.**

Искусство паша дэнэ Комитэт Прэдсэдатэль **Алэксэй Иванович Назаров.**

В. В. КУЙБЫШЭВ

Кум ий ожно, 1935 ийын 25 йанварьыштэ ВКП(б) Цэнтральный Комитэт Политбӱрон члэнжэ, СССР Калык Комиссар-шамыч Совэт прэдсэдатэльын замэститэльжэ да Совэт Контроль Комиссийын прэдсэдатэльжэ Валэриан Владимирович **Куйбышэв** йолташ колэн.

В. В. Куйбышэв изижэ годымак рэвольуционно корныш шогалын, большэвик партийын талэ, ӱшанлэ эргыжэ лийын шогэн. Шэмэр калыкым эрыкыш лукшаш вэрч чумыр илышыжым пуэн.

1905 ийыштэ, Пэтэрбургский войэнно-мэдицинский акадэмийын студэнтшэ улмыжо годымак (тунам 17 ийаш вэлэ улмаш) большэвик партийын пумо пэш кугу отвэтствэнный пашам шуктэн шогэн: нэлэгальнэ (тӱжвак луктам лийдымэ) литэратурым шарэн, оружийым аралэн, шупшыктэн.

Тидым палэн налмэкэ Куйбышэвым акадэмий гыч луктын колтэныт. Тужэч тудо Омскыш кусна, пашазэ-шамыч коклаштэ рэвольуционный пропагандым ыштэн шога. 1906 ийыштэ Куйбышэв йолташым арэстоватлат. Войэнный суд каторгыш колташ судитлэн. Но Валэриан Владимирович рэвольуционный пашажым садыгак эрэ ыштэн шогэн.

1916 ийын Самарыштэ большэвик-шамычын конфэрэнцийым жандарм авырымэ годым Куйбышэв йолташат логалын. Большэвистский организацийыштэ шогымылан, ссылкэ гыч куржмылан Куйбышэвым 5 ийлан Турухан крайыш ссылкыш колташ судитлэныт.

Фэвральысэ рэвольуций нэргэн увэр Пэтроград дэч ӧрдышкат шарлымэ годым ссыльный-шамычым, нунын коклаштэ В. В. Куйбышэвымат, йолын йӱдйӱмак поктэн наҥгайэныт. Нунын кыдыштым ваш-ваш шынчырлэныт. Краснойарск дэч 200 мэҥэ торашкэ шумэкэ (кушто почтат, тэлэграфат укэ) Куйбышэв йолташ гына Фэвральский рэвольуций нэргэн увэрым налын кэртын да йолташыжэ-шамычлан увэртарэн.

Куйбышэв йолташ Самарыш толэш. Партийнэ организацийым вуйлата, пролэтарский рэвольуций вэрч шушаш крэдалмашлан вийым чумыра. Куйбышэв йолташын вуйлатымыжэ почэш Самарэш совэт власть ышталтэш. Тудо Рэвкомын пэрвой прэдсэдатэльжэ лийын.

Граждан сар жапыштэ чэхословак, эсэр да мэньшэвик бандэ-шамыч ваштарэш крэдалшэ поволжо пролэтариатым вуйлата.

Партий тудым эрэак фронтын эн важнэ участкылашкыжэ шогалтэн.

1921 ийыштэ В. В. Куйбышэв йолташ—ВЦСПС прэзидиумын, ВСНХ прэзидиумын члэнжэ, Главэлэктро начальник. 1922—1923 ийлаштэ ВКП(б) ЦК сэкрэтарь. 1923 ий гыч 1926 ий мартэ — Цэнтральнэ Контрольный Комисс прэдсэдатэль, РКИ нарком. 1926 ий гыч ВСНХ прэдсэдатэль 1930 ий гыч—СССР Совнарком прэдсэдатэльын замэститэльжэ, Госплан прэдсэдатэль.

Тидэ жап социализмым ыштымэ гэроичэский жап лийын. Лэнин—Сталин партийын ӱшан эргыжэ В. В. Куйбышэв партийын гэнэральнэ корныжо вэрч пэнгыдын шогэн, мэмнан партий дэн калыкын тушманыштваштарэш чакныдэ крэдалын. Сталин йолташын ӱшан соратникшэ ыльэ. Калык озанлыкым социализм корно дэнэ, план почэш виктарымаштэ, у кадр-шамычым воспитатлымаштэ Валэриан Владимирович висаш лийдымэ кугу пашам ыштэн. Чаплэ сталинский вичийашлык план шамычым кӱчык срокышто пэш кугу сэҥымаш дэнэ шуктэн толмаш тудын лӱмжӧ дэнэ пэнгыдын кылдалт шогэн. Тудын кажнэ докладшэ, статьажэ эрэ ончыко, у сэҥымашыш ӱжэш. Родинын тушманжэ-шамычым вожгэак куклэн луктын йӱлалтэн пытараш мобилизоватла.

Коммунизм паша вэрч чын, пэнгыдын кучэдалшэ Валэриан Владимировичын колымыжо мэмнан партийлан, пашазэ класслан, чумыр шэмэр калыклан путырак кугу йомдарымаш лийын.

Рэвольуционьэр-подпольщик, Йошкар Армийын воинжэ да боецшэ, пролэтариатын боэвой вийжын организаторжо, кугу государствэнный пашайэҥ мэмнан элысэ чыла шэмэр-шамычлан ик сэмынак лишыл да шэргэ.

3-шо могыр „Йамдэ лий“.

Траурный кас

21 йанварьыштэ Кузнэцово пэдучилищыштэ (Йошкар-Ола район) В. И. Лэниным шарнымэ лӱмэш траурный кас лийэ. 14 ий Лэнин дэч посна Лэнин корно дэнэ" посна тэмэ дэнэ докладым школ дирэктор Пономарьэв И. Г. ыштыш. Варажым струнный оркэстр „Похоронный марш" мурым шоктыш, хор „Ленинская", „Любимая песня Ленина" мурым мурыш.

Тидэ кэчылан пионьэр отрäд дэн класс-шамыч поснак сайын йамдылалтынят. Лэнин лӱмэш пыр дыж газэтым лукмо.

Литвин Йыван.

Сылнэмутан журналым лукна

Мэмнан школышто шукэртэ огыл литэратур кружок почылто. Кружок почылтмо годымак члэнлан 72 тунэмшэ возалтэ. Кружокышто пашам сайын шындымэ. Шукэртэ огыл „У вий" лӱман сылнэмут журналым лукна.

Савэльэв С.

АТССР, Красный Бор район, Буймо-кокла школ.

Фотоаппаратым ыштэм

Мый фото пашам пэш йöратэм. Шукэртэ огыл фотоаппаратым ыштäштӱнгалынам. Вашкэ ыштэн шуктэм. Линзым гына налаш кодын. Мэмнан школышто фотокружок укэ. Ончыкыжым кружокым почаш кӱлэш.

Бэльаков Й.

Сотнур район, Пöтйал пэлэ кыдалаш школ.

Лӱйаш тунэмына

Мэмнан Чиркэ пэлэ кыдалаш школэш осоавиахим кружок почылто. Кружокыш члэнлан шукö тунэмшэ-шамыч возалтыч. Пэрвой заньатийэш мэлкокалибрный винтовкын ужашшамычшым тунэмна. Кокымшо заньатийыштэ лӱйаш тунэммашым эртарышна.

Кызыт „Йунный Ворошиловский стрелок" значоклан нормым пуэна.

Арс. Фэодоров.

Пэктубай район.

Комсомол организаций почылто

Школышто воспитатэльнэ пашам сай шындымэ дэнэ пионьэр-шамычын политик шинчымашышт эрэ нöлталтэш. Шукэртэ огыл школэш комсомол организаций почылто. Пионьэршамыч: Вөлков, Романов, Бэльаков комсомолыш пурышт. Моло тунэмшэ-шамычат пураш йамдылалтыт.

Й. Бэльаков.

Сотнур район, Пöтйал пэлэ кыдалаш школ.

Йошкар-ола пионьэр пöртын авиомодэлистшэ-шамыч.

Стрэльковый сорэвнованьым сайын организатлышаш вэрч

Вашкэ Йошкар Армийын 20-шо идалыкшэ шуэш. Мэмнан элысэ шэмэр-шамыч тидэ йубилэйым сайын ваш лийаш йамдылалтыт. Школлаштат, пионьэр отрьадлаштат йубилэйлан йамдылалтмаш кумдан шарлэн. Но мэмнан рэспубликысэ школлаштэ йамдылалтмаш сайын кайа манаш ок лий.

Йошкар Армийын 20-шо идалыкшым кугу сэнгымаш дэнэ вашлийшаш вэрч пионьэр отрьад дэн школ-шамычлан заочный стрэлковый сорэвнованьым увэртарымэ. Тидэ сорэвнованьын цэльжэ да задачыжэ тыгай: школлаштэ стрэлковый спортым кумдан шараш да вийангдаш, ворошиловский стрэлок значкист-шамычым йамдылаш, эл аралымэ пашан куатшым адакат утларак кугэмдаш.

Тыжэчын школ, пионьэр отрäд шамыч ончылно тыгай задачэ шога: заочный стрэлковый сорэвнованьыш ушнаш, сорэвнованьым лӱмлан огыл, а лийжэ манын органи затлаш. Сорэвнованьэ сай рэзультатым пужо манын кучэдалман. Йуный ворошиловский стрэлок, школ пэлэнсэ осоавиахим, комсомол, пионьэр организацийшамыч сорэвнованьым сайын организатлышаш вэрч кучэдалашышт кӱлэш.

Дэткор йолташ-шамыч! „Йамдэ лий" рэдакций стрэлковый сорэвнованьэ кузэ эртымын кажнэ номырэш ончыктэн шогаш тӱнгалэш. Сандэнэ вэрлаштэ заочный сорэвнованьэ кузэ каймэ нэргэн возэн шогыза.

Ындэ сорэвнованьым кузэ организатлымэ нэргэн кӱчыкын умылтарэна.

Сорэвнованьыштэ кö участвоватлэн кэртэш

Сорэвнованьыштэ чыла школ-шамыч участвоватлэн кэртыт. Командэ 10 йуный Ворошиловский стрэлок-шамыч дэнэ ышталтэш. Командэ 15 ийаш дэч изи огыл, 17 ийаш дэч кугу огыл ийготан 5 рвэзэ да 5 ӱдыр дэнэ ышталтэш. Сорэвнованьыштэ ик школ гыч ик командэ вэлэ участвоватлэн кэртэш.

Сорэвнованьыштэ участвоватлаш шонышо школ 1938 ий йанварьыштэ рэспубликысэ судэйский коллэгийыш йодмашым пуа.

Сорэвнованьыштэ участвоватлаш йодмашым налмэк рэспубликысэ судэйский коллэгий ончыктымо адрэс дэнэ спэциальнэ шотлымо мишэньым колта.

Заочный лӱймаш пытымэкэ командэ чыла мишэньым, протоколым. да командын фотокартычкыжым 1938 ий 28 фэвраль дэч вараш коддэ рэспубликысэ судэйский коллэгийышт колта.

10-шо март дэч вараш коддэ рэспубликысэ судэйский коллэгий сорэвноватлымаштэ 7 командэ дэн 5 стрэлок - шамычын мишэньыштым, протоколыштым да фотокартычкыштым главный судэйский коллэгийыш колта.

Судьйа-шамыч

Судьйа-шамыч положэний дэн сорэвнованьын правилжэ нэгызэш ышталтыныт.

Сорэвнованьыштэ главный судьйалан стрэлково - спортивный клубын начальникшэ Охотин йолташ пэнгыдэмдалтын.

Вэрлаштэ сорэвнованьым вуйлатэн шогаш судэйский коллэгий ышталтэш. Коллэгий тыгай организацийласэ прэдставитэль-шамыч дэнэ ышталтэш: осоавиахим, калык образованьэ отдэл, комсомол да пэчать дэч прэдставитэль.

Школлаштэ судэйский коллэгий тыгай прэдставитэль-шамыч дэнэ ышталтыт: школ дирэктыр да пэрвичнэ осоавиахим организаций, пионьэр отрьад дэч прэдставитэль.

Приз-шамыч

Командын сэнгымыжэ чыла командэ - шамычын очкошт дэнэ палалтэш. Сэнгышэ командэ - шамычлан тыгай приз-шамыч ышталтыт:

1-шэ вэр—ВЛКСМ ОК пионьэр отдэлын призшэ;

2-шо вэр—МАССР осоавиахим совэтын призшэ;

3-шо вэр—МАССР наркомпросын призшэ,

4-шэ вэр—„Иамдэ лий" газэт рэдакцийын призшэ.

Вич пэрвой вэрым налшэ командын капитанжэ-шамыч да пионьэр отрьад вожатый-шамыч посна прэмироватлалтыт.

СССР-сэ чыла йуннат шамычлан

1938 ийын 1 августышто Моско олаш почылтшо Всэсойузный йал озанлык выставкым миллион дэч шагал огыл йоча-шамыч ончаш тӱнгалыт. Нунын кокла гыч тӱжэмжэ ончышо гына огыт лий, а нуно выставкыштэ участвоватлашат тӱнгалыт. Тидэ— самырык животновод-шамыч, у культур растэний-шамычым ыштышэ-шамыч, гэолог, йуный тэхник, изобрэтатэль-шамыч, молат. Нуно кызыт шкэ экспонатыштым выставкын тӱрлö павильонлашкыжэ колташ йамдылат.

Выставкэ почылтмашэш йуный растэниэвод, гэолог, почвовэд, тулэч моло самырык натуралист-шамычын пашашт дэн достижэнийышт нэргэн йатыр кнага-шамыч пэчэтлэн луктылтыт. Совэт Ушэмысэ чыла йуннат-шамычлан тидэ кнага-шамыч лукмаштэ участ воватлаш кӱлэш.

Йоча-шамыч, шкэндан станцийысэ, кружокысо пашада нэргэн, гэологичэский экскурсий да поход нэргэн, природым эскэрымыда нэргэн шкэндан ойлы машдам, очэркдам колтыза. Тыгак шкэндан днэвникдам, сӱрэтдам, фотографийдам колтыза.

Мэмнан адрэсна: Москва, Пушкинское, Хованская 15, сектор по работе с детьми на ВСХВ.

Вашкэрак возыза.

ВСХВ-ын йоча-шамыч дэнэ пашам ыштышэ сэкторым вуйлатышэ Чэркасский.

Долгов йолташын йодмыжлан вашмут

Тидэ кэчылаштэ „Йамдэ лий" газэт рэдакцийыш Сотнур кыдалаш школ гыч Долгов Н. йолташ ик интэрэсный да пэш кӱлэшан йодышым колтэн Тудо тыгэ воза:

„Мэмнан Сотнур район цэнтрэш (Сотнур сэлаш) 1937 ийын 26 дэкабрьыштэ йоча-шамычын йэчэ дэнэ сорэвнованьышт эртыш.

Сорэвнованьэ пытымэк мэмнам Райисполкомыш нангайышт. Тушто йэчэ тойа нэргэн ӱчашымаш лэктэ. „Тойа конла йӱмал дэч кӱкш лийман огыл, шӱкал колташ мэшайа", манын Богольубов ойла. Чынжэ, йэчэ тойан кужытшо могай лийман? „Йамдэ лий" рэдакций дэч вашмутым пуаш йодам.

Сотнур кыдалаш школын 8-шэ классыштыжэ тунэмшэ

Н. В. ДОЛГОВ

Йоча тойа бамбуковый лийэш гын утларак сай. Кутышыжо пулыш лу дэнэ тöр лийман. Кӱжгытшö 2–3 сантимэтр лийаш кӱлэш. Бамбуковый тойа укэ гын, куэ, шопкэ да пӱнчö дэнэ ышташ лийэш, кӱжгытшö 2,5–3,5 сантимэтр лийман. Колчажын диамэтржэ 15–17 сантимэтр лийаш кӱлэш. Тэвэ тыгэ спортын заслужэнный мастэржэ В. СЭРЭБРЬАКОВ йолташ тэмла.

РЭДАКЦИЙ.

78 экзэмпльар газэтым шарэна

Шкэнан школышто кажнэ тунэмшын газэтшэ лийжэ манын, газэт шараш пижынам. Йанварь тылзыштэ 78 экзэмплэр „Йамдэ лий" газэтым да 20 экзэмплар моло газэт-шамычым шарышна.

Тыгак ышташ шкэнан школыштак тунэмшэ Васильэв Миклайым ӱжам.

Сэргэйэв Алэксандр.

Морко район, Кожлайэр пэлэ кыдалаш школ.

Палэныт

„Йамдэ лий" газэтын 17 йанварьыштэ лэкшэ 4-шэ номырэшыжэ пэчэтлалтшэ задачым йатыр тунэмшэшамыч палэныт. Вашмутым эн пэрвойак колтышо-шамыч: Сотнур район гыч Рäбчиков Васлий, Пэтров Константин (Пöтйал пэлэ кыдалаш школ), Бычков Пöтр, Йэфимов Андрэй (Эмэково тӱналтыш школ), Кужэнэр район гыч: Казанцэв В. дэн Домрачэв Й. (Конганур пэлэ кыдалаш школ), Звэнига район гыч: Помар пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ Данилов А. А. Задачын отвэтшэ—119.

Тушто - шамычым тӱрыс нигöат палэн огыл. Казанцэв В. дэн Домрачэв Й. (Кужэнэр р-н, Конганур НСШ) пэрвой туштым гына палэн огыт ул, молыштым палэныт. Тушто шамычын отвэтышт: пырнья паз, онгыр, сöсна да каза.

Ответственный редактор—**К. А. ЛЭНСКИИ.**

Упол. Марлита № А—67. Тираж 19527 экз. Иошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „М.К."